

СВЕТИ ЕРАСМО ОХРИДСКИ (+303)

Свети Ерасмо један је од ретких (грчко име, значи - љубљени) ранохришћанских светитеља чији је живот добрим делом везан за просторе античког Илирика, тачније за град Лихнид (Охрид, на обали истоименог језера). У грчко-римско време крај је припадао римској провинцији Мадеконија 2 (Macedonia Secunda), а главни град је био Стоби (данас археолошки локалитет Градско на левој обали Црне реке, при њеном ушћу у Вардар, 80 км јужно од Скопља). У другој половини 4. века Лихнид је припао новооснованој провинцији Нови Епир (Epirus Novus) са седиштем у Дирахион-у (данас Драч у Албанији). Лихнид као и остали већи градски центри у римској провинцији Македонији, Стоби, Хераклеја (-код Битоља), врло рано се помиње као велики хришћански, односно епископски центар. Први по имену познати епископ у Лихниду био је Дионисије, присутан на црквеном сабору 343. године у Сардици (-Софија у Бугарској).

Оно што је карактеристично за Светог Ерасма је то да је он пореклом са Истока. Био је најпре епископ у древном хришћанском граду Антиохији у Сирији, граду који има епископску катедру апостолског порекла и граду у коме су по први пут названи хришћанима они који верују у Господа Христа. Ерасмо је био млади епископ у Антиохији на катедри Светог Игњатија Антиохијског Богоносца (-пострадао око 112. г. у Риму у колосеуму тако што је бачен пред разјарене гладне дивље животиње; спомен му је 20. децембра). Према врло старом грчком тексту његовог Житија живео је у другој половини 3. и почетком 4. века, а скончао је проповедајући и благовестећи Јеванђеље Христово почетком 4. века, за време цара Диоклецијана (248-305) и Максимијана (286-305). Био је гоњен од стране обојице цара, најпре Диоклецијана у Антиохији, а затим се на чудесан начин обрео у "мирном месту Лукридон" (-Охрид). Ту је многе крстио, чинио чудеса, исцељивао болеснике, васкрсао је сина управитеља Анастасија. Ту га је, по оптужби неког Прова, мучио цар Максимијан. На крају, живот овоземаљски је скончао у Италији, у граду Формија¹ у Кампанији око 303. године.

Из самог садржаја Житија лако се може видети да је добар или већи део Житија посвећен управо Светитељевом боравку у Лихниду². То

је заправо основа на којој је и до данас сачувано веома живо предање о овом ранохришћанском светитељу родом из Антиохије у данашњем Охриду и његовој непосредној околини, као и у јужној Италији. То предање је сем тога поткрепљено и материјалним, односно археолошким налазима као и у сачуваном топониму. Наиме, на подручју Хермелеја, крај који обухвата места: Свети Еразмо, Габавски Рид, Габавци, Патерица и Козлук; ту се лоцира и само предграђе, или сам део античког града Лихнида³.

Данашњи археолошки локалитет Свети Еразмо налази се пет километара западно од Охрида, на путу према Струги. Име носи по пећинској пештерској цркви⁴. У древном Лихниду сем тога је пронађена базилика која се датира у 5. век⁵. Базилика за коју се сасвим оправдано претпоставља да је била посвећена Св. Ерасму, редак је пример до данас сачуваног ранохришћанског храма-мартира, храма у коме су чуване светитељске мошти. У поменутој базилици су свакако чувани макар делови моштију Светог Ерасма. Наиме, у олтарском делу базилике, у презвитеријуму, пронађена је крипта изнутра обложена мермером и ту су чуване светитељске мошти. Зато је олтар овог храма био померен више ка самом средишту храма да би верници и поклоници имали бољи приступ да се поклоне и целивају свете мошти.

Базилика у Лихниду је била седиште или катедра Лихнидских епископа што се, између осталог види и по присуству и до данас делимично сачуване крстионице (-ваптистерија). Сачувани су, што је опет реткост, подни мозаици крстионице - четири људска лика, као персонификација четири рајске реке; из уста им теку млазеви воде, а изнад глава су грчким писмом исписана имена четири реке из Едемског врта на истоку: Геон, Еуфрат, Фисон и Хидекел (Пост 2:10-14). Крстионица у епископској катедралној цркви служила је за крштавање одраслих: из катихумената се са западне стране улазило у саму крстионицу, тајна је обављана трократним погружењем у крстоликој писцини (-мали базен), а потом је новокрштени одлазио према излазу на источној страни крстионице. Све то има дубоку и врло важну богословско-хришћанску симболику. У Житију Светог Ерасма не помињу се случајно десетине хиљада⁶ оних које је он привео крштењу (видети напомену бр. 6). Отуда је поштовање и култ Св. Ерасма у Охриду и околини везан пре свега за његово мисионарско деловање у овом крају и чудеса која је чинио као и страдања која је подносио од самог цара Максимијана. Наравно, у више верзија Житија има неколиких неслагања у вези мање важних детаља, као рецимо број оних које је Светитељ крстио, или назив града где се то догодило. Свакако већа сагласност постоји по питању датума када се слави спомен Св. Ерасма. То је 2. односно 15. јуни по новом календару⁷.

У медитеранском делу Западне Европе такође је раширено поштовање Св. Ерасма. Он је у Италији и Шпанији заштитник породиља и морепловаца.

НАПОМЕНЕ

1) Формиј, град у Италији између Рима и Напуља. Ту је по предању умро Св. Ерасмо и сахрањен, ту је и храм њему посвећен. Мошти су у деветом веку пренете у место Гајета. Ј.М. Весели, Свети Еразмо од Формија - Свети Еразмо формиски или Охридски?, Лихнид 6 - Зборник на трудови, Охрид 1988, 55.

2) Град у Житију има неколико назива: Σουριεῶν, Οριητανῶν, Σουριτιῶν. Х. Мелоски, Две Житије на Свети Еразмо Лихнидски, Лихнид 6 - Зборник на трудови, 70. У, АА.СС. junius I, 214 - Сидугридо, Сирмигава.

3) В. Маленко-П. Кузман, Хераклеја, Лихнид 6, 89-101.

4) В. Маленко, Macedonia ac. archaeol., 3 (1977). исти, Нови археолошки наоди на локалитетите "Козлук", "Габавци" и "Св. Еразмо", Macedoniae ac. archaeol. 2 (1976) 221-234.

5) А. Шоње, Украсни мотив на поду базилике Св. Еразма код Охрида у Македонији, Жива антика 31/1-2 (1981). Ц. Грозданова, Портрети на светитељи од Македонија од 9. до 18. века, Скопје 1983. В. Маленко-П. Кузман, Исто.

6) Број од крштених 30 000 људи помиње Ватикански рукопис бр. 866. 40 000 помиње се у АА.СС., junius I, Antverpiae, 1695, 214-215.

7) АА.СС junius I, 2. јун. Василијев Минологиј под 2. јуном нема Св. Ерасма, већ само спомен Св. Никифора патријарха цариградског - PG 117, 484-485. Н. Delehaye, Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae, Bruxelles 1902, под 2. јуном има спомен седморице светитеља, а на последњем месту је "τὰ αὐτὰ ἄμαρα τοῦ ἔγρου κατὰ πολυήθλου Ἐρίσιου", стр. 723-4. Минеј за јун, нема Св. Ерасма. Х. Столић, Православни светачник - Месецеслов 1, Септембар-Јун, Београд 1988, код Грка је 2. јун, а у Словенском прологу и Месецеслову је 4. мај. Ј. Поповић, Житија светих за јуни, Београд 1975, 47-48. J. Coulson, Dictionnaire historique des Saints, Paris 1964, 144.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ЕРАСМА¹⁾

У време царевања Диоклецијана у граду Антиохији био је прогон хришћана који нису хтели да принесу жртве боговима и због тога су умиралли страшном смрћу. За то је сазнао блажени Ерасмо који се подвизавао седам година и учинио је многа чудеса на брду које се зове Ливан, а дању и ноћу је славио (хвалио) Господа. Ту је свакодневно са небеса примао храну од гаврана. Многа, дакле, чудеса Господ је преко њега показао, а и анђели су преко њега говорили. Многе и различите звери долазиле су му у келију и клањале му се и остављале трагове својих стопала. Јавио му се глас са неба говорећи му: "Ерасмо, изађи одатле и иди у твоју отаџбину!" Када је одлазио, многи опседнути од нечастивих духова сусретали су га. Свети пак Ерасмо, полагао је на њих руке у име Христово, демони су их напуштали и ови су постајали здрави. Многи су тако кроз свето Крштење пришли ка Господу.

Када је за све ово чуо цар Диоклецијан позвао је светог Ерасма да дође код њега. Када му овај приступи, цар са званичницима упита га: "Ко си ти и којег си порекла?" Свети је одговорио: "Ја сам хришћанин и њега (Хришћанство) исповедам". А беше свети Ерасмо, не само духовно него и по изгледу достојанствен и анђелског погледа, очи као сунчеви зраци, а речи су његове са сваким прекором изобличавале и о Богу мирно и благо је говорио. Сам цар му је рекао: "Покори се и жртвуј мојим узвишеним боговима, и нећеш зло учинити". Свети Ерасмо одговоривши рече цару: "Ја никада нећу пристати да резаним киповима којима си ти сличан, приносим жртве, већ ћу се само жртвовати Богу сведржитељу, живом и истинитом, који је створио небо и земљу, море и све што је у њима. Само томе једином служи душа моја, док теби никада нећу поверовати." Тада цар одмах заповеди својим слугама да га ударају оловним штитовима по леђима. Блажени Ерасмо, док га мучаху, окрену се ка небу и рече: "Слава Ти, Господе мој Исусе Христе, животе оних који се уздају у Тебе и што тешиш моју душу која страда. Охрабри слугу Твога да не подлегнем бездану смрти". Цар му рече: "Ерасме, видим те да си млад и наочит, спаси душу твоју и жртвуј бесмртним боговима, и учинићу да будеш први у мом граду, даћу ти злато и сребро и одела у изобиљу". Свети Ерасмо му рече: "Вуче грабљиви (Мат 7:15), душевна варалице, твоји поклони неће ме одвојити од љубави Христа мога, злато твоје и сребро твоје и одело нека буду с тобом на погибао (Дан 8:20). Јер ја имам оклоп вере (1 Сол 5:8) коме пакао не може одолети. У теби је заиста отац твој ђаво (Јован 8:44) и он те искушава."

Цар Диоклецијан, дакле, пун гнева позва светог Ерасма и слуге га шибаху штаповима. А био је ударан три пута по девет пута, али на његовим леђима није се видела ниједна рана, а он пред целим народом повика: "Истинит је и велики и чудесан Бог хришћана, који је ово

учинио својом силом за слугу свога". А цар Диоклецијан рече: "Будите сигурни, народе, да је овај на мађионичарски начин ово учинио". Свети Ерасмо рече: "Не, него си ти ђаволу подобан, који је првосазданог (човека) истерао из Раја; нељубазни, и демоне у телу, и начелнике безакоња, чаролије моје које ти мени приписујеш, то је Христос Син Божији кога је Дјева Марија родила (као) Логоса Божијег од Духа Светог. Кога су пророци пре објавили и унапред прорекли, који је узео грехе света, просветио таму незнања, који је сишао у дубину ада, где је (оправдао) искупио страдалнике."

Тада се цар расрди и заповеди да се блаженом откидају делови тела гвозденим ноктима. Свети Ерасмо, дакле, обрадова се пророчкој речи Божијој, и запева говорећи: "Јерусалим су претворили у развалину, тела светих Твојих (предали су) зверима земаљским" (Пс 78:1-2). Цар тада заповеди да лепљивом смолом облију светог Ерасма. Анђео Господњи у том тренутку изли росу на страдалника. Свети Ерасмо тада завапи и рече: "Где су казне твоје, царе? Гле, страшни твој гњев придодаде мом телу окрепљење". Сви грађани Антиохије у један глас повикаше говорећи: "Ослободи човека достојног и епископа града, јер хришћански Бог дејствује преко њега." И гле, одједном настаде велики земљотрес, грмљавина и муње, од чега сконча три пута више народа. Јер анђео Господњи са светим Ерасмом приступи и ум ослепљених људи уведе у светлост богопознања. Цар дакле, поната се да поштеди град и од гњева Божије претње ослободи, и он проговоривши рече: "Овај кога видите похулио је на богове, и због тога настаде ова пометња." И заповеди да светог Ерасма заточе у тамницу и шест стотина фунти гвожђа обеси о његов врат и стави на руке. Заповеди слугама својим, ако се неки човек усуди да му да воде, таквога ће снаћи смрт. И слуге учинише то што им је заповеђено. Цар својом руком запечати врата затвора. Око поноћи свети Ерасмо завапи говорећи: "Господе Исусе Христе Боже, објави чудесну милост Твоју" (Пс 16:7), Ти који спасаваш оне који се уздају у Тебе, и избави ме од непријатеља мојих и оних који устају на мене (Пс 58:2), да се не узвиси непријатељ над слугама Твојим, нити да многобожци кажу: "Где је њихов Бог?" (Пс 78:10). И гле, одједном тамница се обасја и засија се, и нешто налик на јаке мирисе и видело се као дванаест свећа уперених према лицу светог свештеномученика Христовог. Јер, господ наш Исус Христос јавио се говорећи: "Ерасме, гле, ја ти долазим, ојачај дакле и укрепи се, јер сам ја с тобом". И дотакавши се одреши оков и смола спаде са његовог тела.

И уставши појаше и благосиљаше Бога говорећи: "Благословен си Господе Боже који си створио небо и земљу, море и све што је у њима, коме служе анђели са страхом, мноштво пророка и мученика пострадао је за Твоје име. Учинио си милост слуги Твојој, избавио си душу моју из њених невоља, од оних који мрзе спасао си је, као свете Твоје младиће Седраха, Мисаха и Авденага из сред огњене пећи, из руке

Навуходоносора цара, и Данила слугу Твога из чељусти лавова, и изабрао си најбољег пророка Твог Авакума, и Сусану од лажног хуљења. Избави Господе и мене недостојног слугу Твога и учини милост слуги Твоме." И док је ово говорио, гле, анђео Господњи јавио му се говорећи: "Ерасме, подигни се и хајде са мном у Италију, Господ ће ти тамо даровати вечни и непролазни живот у векове векова." И гле, одједном, као голуба Христовог, доведе га на место које се зове Лукридон (Лихнидос - данас Охрид). После шест дана, цар Диоклецијан, трчећи дошао је у затвор и видео је своје печате да су сачувани, заповедио је својим слугама говорећи: "Извадите ми мађионичара тог који не уважава наше богове". Када они уђоше унутра, не нађоше светог Мученика и окове у којима је био. Повикаше великим гласом говорећи: "Господине царе, тог човека не нађосмо, а окове видимо да су постали као пепео!" А када цар то чу, удари се по лицу говорећи: "Шта рећи овом народу? Нека буду ослобођене толике хиљаде људи и жена који су пришли светињи Христовој." Уплаши се цео град од великог страха који настаде, хришћани хришћанина (Ерасма) тражаху. Удовице и сиромаси једнодушно су говорили: "Вратите нам оца нашег епископа, јер се град (налази) у опасности." Сав народ је викао говорећи цару: "Шта си учинио са човеком Божијим?" Цар пак обузет страхом рече да је овај узет на небо и још је умиривао народ са мноштвом поклона.

Свети Ерасмо обрете се у мирном месту Лукридон (Лихнидос - Охрид) у коме многи који су поверовали у име Христово били су од њега крштени. Још је различита чуда учинио силом Христовом која је дејствовала кроз њега, и исцељивао је слепе да прогледају и обузете различитим болестима излечио је. А бејаше ту неки племенити управитељ тога града по имену Анастасије, чији је син умро и тело његово је било положено у гроб. Отворили су његов гроб да би га свети Ерасмо васкрсао и предао родитељима. Дошавши на његов гроб Блажени је рекао: "Анастасије, ако верујеш у Господа Исуса Христа који је рођен од Дјеве Марије и Духа Светог, узми свог сина." Велика, дакле, забуна бејаше у народу и чудили су се томе. Овај, дакле, Анастасије рече: "Можеш ли ти васкрснути мога сина?" Свети Ерасмо одговори: "Не ја, већ Господ мој Исус Христос, чији сам ја слуга." Анастасије рече: "Ако ми (мога сина живог даш, повероваћу и ја и мој дом и сав овај народ." После овога, свети Ерасмо рече: "Скините покров са ковчега". И заповеди да остане са оцем и мајком његовом, и приклонивши колена над телом, завапи повишеним гласом и рече: "Дете, устани!" Након тих речи, дете устаде и повика великим гласом говорећи: "Велики је Бог хришћана!" И окренувши се оцу рече: "Оче, докле ћеш бити неверљив? Јер богови којима служисмо не постоје. Видех их у аду смештене и немају моћи, у мукама су. А Бог овог светог Ерасма је велики". Тада Анастасије поверова и сав дом његов и, као што се још онда часа крсти народ више од четрдесет хиљада људи.

и море...

После тога свети Ерасмо завапи повишеним гласом и рече: "Благодарим ти, Господе Исусе Христе, Сине Божији, што си извео народ свој на пут истине. Ово је речено у Твом пречистом Јеванђељу: "Молите се и даће вам се, тражите и наћи ћете" (Мат 7:7). Ти сада благослови овај народ Твој који је пришао Теби." Када Свети ово рече, чу се глас са неба који говори: "Добро слуго добри и верни (Мат 25:21), који си се за мене борио на земљи, све што замолиш, даће ти се." Тако је Господ благословио свој народ, који је поверовао оног дана.

Они који су поверовали, окупили су се заједно, а свети Ерасмо за седам дана није престајао да поучава народ Божији, и да им излаже целокупно Божанско учење. И рече им: "Послушајте ме, љубљена децо. Сачувајте Божије заповести и чудеса Његова о којима сте слушали и која сте видели, и велику Његову моћ коју нам је показао; обучени у оклоп правде (Ефес 6:14) и вере (1 Сол 5:8), као рођена деца Божија." А када цар Максимијан чу шта се све догодило у граду од овога човека, а сазнао је од неког верног идолопоклоника Прова, који му рече: "Чуо сам најблаженији царе, шта се догодило у граду: гле, царство твоје је презрено и богови наши, а човек неки из Антиохије не зна за наше богове и презире их, он исповеда оног (Бога) кога називају Христос и који је заиста разапети Бог." Чувши ово цар Максимијан позва светог свештенотученика Ерасма и јавно, унапред упозоравајући га, посаветова га. Када се раздани Блажени приступи у судницу. Када је ушао, цар рече: "Реци, ти безбожниче, какве непријатности чиниш?" Свети Ерасмо не одговори на ову реч, већ бејаше само уперео очи на небо. Максимијан му рече: "Ништа ми не одговараш?" Разљућен (цар) заповеди да га ударају по устима. Свети Ерасмо рече: "Вуче грабљиви, пун си безакоња, зашто нападаш слугу Божијег?" Цар одговори: "Треба да поверујеш боговима." Свети Ерасмо рече: "Ја исповедам Господа мог Исуса Христа Сина Божијег." Максимијан рече: "Онога који је разапет од Јудеја у Јерусалиму, и који је рођен и страдао?" Свети Ерасмо, мало смешећи се, одговори: "Благодарим ти царе што не желиш да ме поштујеш, јер си ми добро рекао да треба уважавати оне који Њега поштују. Његова проливена крв је наша светлост, која, ако желиш да спознаш и у Њега верујеш, спасава." Цар Максимијан рече: "Да ли је то у што верујеш истинито?" Свети Ерасмо одговори: "Добро си ми рекао да онај који верује и верујући приноси своју жртву и хвалу" (Пс 49:14), и исповедање приноси. Јер Онај који је искупио свет од грехова њихових и мене је излечио." Цар одговори: "Нека твоја душа ода хвалу и принесе жртву мојим боговима. "Да ли ми обећаваш?" Свети Ерасмо одговори: "Ако увидим да је то нормално, учинићу." Тада се цар испуни радости са свим народом и одведе слугу Божијег у Жеркулов храм у град Сурмитанан (Σοφριταναν) и још заповеди да се у храму све припреми што треба за жртву. Видећи то, свети Ерасмо би тужан у срцу своје и подиже очи

своје на небо и рече: "Господе Исусе Христе, Сине Бога живога, услиши ме овога часа и пошаљи анђела Твог да ми помогне у овој демонској борби која ми је припремљена."

Пошто су ушли у храм, Свети рече цару: "Где је Бог коме заповедаш да се поклоним?" Цар држећи га за руку, уђе с њим у храм и показа му велики бакарни идол од 12 лаката и рече: "Ево бога мог коме ја служим." И пошто је Мученик остао непоколебљив, идол је одједном срушио се и претворио у прах и из њега изађе демон (змај) и поубија трећину народа. Цар, видећи то стаде се ударати, узјаха свога коња и отиде у свој дворца ударајући се у прса и говорећи: "Јаој мени, овај човек ми уништи царство." Тада половина народа повика: "Свети Ерасме, помоли се за нас, да не изгинемо од овог чудовишта". Свети пак Ерасмо рече. "Ако будете поверовали у Господа нашег Исуса Христа бићете спасени." Потом заповеди демону да не учини више никакво зло. Свети Ерасмо још рече: "Погледајте каква чудеса Бог чини онима који верују у њега." И би крштено онога дана око 30* хиљада људи. И беше велика борба на небу између хорова анђела и ђаволске чете. Свети Ерасмо повика узвишеним гласом и рече: "Слава Богу на висинама и на земљи мир, међу људима добра воља" (Лука 2:14). Сав окупљени народ одговори: "Амин!" Град Ормитанон (Сормитанот) био је узнемирен. Цар се уплашио и тада заповеди оружаном пратњи да сав присутни народ поубијају мачем. Када се пак то свршавало, у мученичкој борби, број од тридесет хиљада људи упућивао је своје молитве Мученику. Њима пак рече свети Мученик: "Пођите у име Бога у срећни час у Свети Град који вам је Господ припремио у који ћу и ја после моје борбе доћи к вама." Појавише се анђели који летеше из облака са неба и примише душе Светих и отпратише их на небо. Чуо се и глас са неба који је певао и говорио: "Блажен ће бити пут праведника." Када то виде свети Ерасмо, обрадова се као добри пастир (Јован 10:11) своме стаду, и тако сви бише предани Господу.

Тада цар Максимијан испуњен гневом заповеди да муче светог Ерасма и да га кажњавају различитим мукама, и заповеди слугама својим да начине бакарну одећу по мери Мученика и да је усијану брзо обуку Мученику говорећи: "Да видимо сада да ли ће твој Бог да те избави из мојих руку?" Свети Ерасмо одговоривши рече му: "Прождрљивче и пуни безакоња, сине ђаволски, дивим се твојој бестидности. Као што сам ти рекао и сада ти говорим: Не плашим се твојих претњи и не плаши се срце моје, учини све што хоћеш." Био је разапет на крст и певао је речи Давидове: "Проведени смо кроз огањ и воду и Ти си нас извео на слободу" (Пс 65:14), и опет: "Као у пећи искушао си нас (Пс 65:10), све који верују у Тебе" и као жртва паљеница принет сам и показан, обрадовах се. Одједном запаљена одећа постаде хладна као снег, а у истом стању нађе се и цело његово тело.

Тада свети Ерасмо рече: "Ево, царе подобан си оцу твоме ђаволу (Јован 8:44), то ми је Господ мој рекао". Народ повика: "Велики је Бог овог човека, који је учинио чуда кроз њега." Максимијан рече: "Ово су мађионичарске вештине да се ватра угасила и да он хули на моје богове." Свети Ерасмо рече: "Безумни царе, који говориш да је овај мој Бог обмана, а допустио си да твоје камене богове предводе ограничени људи, који су слични теби. Овај (Бог) је тај који побеђује твоје нечисто мишљење." Цар рече: "Докле ћеш твоје охолости моћи да испољаваш?" Мученик рече: "Ја се чудим твојој немоћи и да се не стидиш." Испуњен гњевом цар заповеди да слуге припреме котао од тридесет мера молибдена, ритине, смоле и уља и да га напуне. Котао је великом брзином напуњен, и котао се заталасао попут малог мора. Цар рече Блаженом: "Да ли ћеш моћи твојом магијом да то угасиш?" Мученик рече: "Овај котао је моје освежење." (Свети) учини на њему (на котлу) Христов знак и рече: "Глас Господњи над водама" (Пс 28:3) и потом одједном се котао распрши. Цар попрскан, повика говорећи: "Запаљен сам, човече Божији, него помоли се за мене." Мученик рече: "Јао теби, вуче грабљиви, гле ватра коју си припремио по наговору оца твог ђавола и анђела његових (Мат 25:41). Јер не схваташ, пошто је срце твоје скамењено (Мак 6:52), али због народа који се овде налази, нека ти буде добро." И одједном нестале његовог бола. А многи који су били присутни и ово видели, повероваху онога часа у Христа. Цар видевши ово шта се догоди, заповеди да Мученика утамниче у затвор и да ставе на њега окове од пет стотина фунти. Мученик се тада молио и видео је младића у великој слави који му говори: "Ерасме, устани. Ево, ја сам анђео Михаил, послан сам ти, да те поведем у Кампанију у град Формиа да поучиш народ." И узевши га изведе га из града Сурмеона (Σουρμεών). И дође у Дирахсион (Διραχσιών) и тамо му је био од Господа припремљен чамац, и ушавши у њега пређе у земљу. Максимилијан се на то уплаши кад га не нађе и рече: "Бог његов га је извео."

Мученик Христов дошавши настани се у граду Формиа и после 7 дана представи се у Господу. Анђелски хлеб анђео му је доносио. Дође му и глас са неба који му је говорио: "Ерасме, иди и представи се у граду светом који ти припремише браћа мученици и пророци и апостоли моји, и примићеш плату твоју. Јер сам ја тебе прославио на небу и на земљи." Свети Ерасмо је истрајао, на небу је видео припремљен венац који му је ишао у сусрет и хорове пророка и апостола, и приклонио је уши и главу и рекао: "Госпode, прими душу слуге Твога." На крају молитве своје, предаде душу Господу у миру. И представи се душа његова седам пута бела од снега и би од анђела однета са великом славом на небеса. И тако, најсветији Христов свештеномученик Ерасмо старао се пред Богом сведржителем за бедне и сиромашне говорећи: "Госпode Исусе Христе, јединородни Сине Божији, заповеди да окончај на овом месту, које је место хвале Твоје, прими ме како сам се молио у

име Твоје, прими плату његову од њега. А ја Ерасмо од овога места суботом и недељом нећу одступити.” И појави се глас са неба који му говори: ”Пожури, слуго мој Ерасмо, и увек ћеш се тако молити и ја ћу те пратити још више. Тако дакле он уђе у радост Господа свог (Мат 25:21 и 23) и тамо се радује и ликује са праведницима и изабраницима мојим у векове векова, амин.”

1) Превод је учињен према Ватиканском рукопису бр. 866, издање, F. Halkin, *La légende grecque de Saint Erasme*, *Analecta Bollandiana* 101 (1983)5-17. На савремени македонски језик исти текст житија сачинио је Х. Мелоски, *Две житије на Свети Еразмо Лихнидски*, *Лихнид 6 - Зборник на трудови*, Охрид 1988, 73-78. Исти доноси и превод млађег житија Св. Еразма из 11. века, из Службе Св. Еразму у Москопољском зборнику из 1741-1742. г., о.ц., 78-80.

ОДАБРАНА БИБЛИОГРАФИЈА

Acta Sanctorum (AA.SS.), *junius I*, Antverpiae 1695, 211-216.

J. P. Migne, *Patrologia cursus completus* (series Graeca - PG), t. 117, 484-465. H. Delehaye, *Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae*, *Propileum ad Acta Sanctorum*, Brixellis 1902, 723-724.

Ј. Поповић, *Житија светих за јун*, Београд 1975, 47-48.

F. Halkin, *La légende grecque de Saint Erasme*, *Analecta Bollandiana* 101 (1983)5-17.

Х. Столић, *Православни Светачник - Месецослов 1*, Септембар - Јун, Београд 1988, 476-477.

Монах Тадија, *Пролог*, Београд 1985, 417-418.

Д. глумац, *Свети Еразмо Охридски чудотворац*, *Весник на македонската православна црква*, Скопје, мај-јуни, 21, 1979.

И. Снегаров, *Житија на народни светии*, писани на охридско наречие с грчко писмо, *Македонски преглед*, кн. 5-6 (1925), Софија.

Н. Бошале, *Климент Охридски и школата на хуманизмот (социологија на раното средновековие)*, Охрид 1983.

Ј.М. Весели, *Свети Еразмо од Формија*, *Лихнид 6 - Зборник на трудови*, Охрид 1988, 53-68.

Х. Мелоски, *Две житија на Свети Еразмо Лихнидски*, *Лихнид 6 - Зборник на трудови*, Охрид 1988, 69-87.

В. Маленко-П. Кузман, *Хераклеја*, *Лихнид 6 - Зборник на трудови*, Охрид 1988, 89-101.

В. Битракова-Грозданова, *Старохристијански споменици во Охридско*, Охрид 1975.

Ф. Папазоглу, *Македонски градови у римско доба*, Скопје 1957.

Ц. Грозданова, Појава и продор портрета Климента Охридског у средњевоковној уметности, *Зборник за ликовне уметности*, 3, Нови Сад 1967.

V. Malenko, Nouvelles decouvertes dans la localité Sv. Erasmo, *Archeologia Jugoslavica* 15 (1974) 45-51.

J. Coulson, Dictionnaire historique des saints, Pris 1964, 144.

В. Маленко, Нови археолошки наоди на локалитетите "Козлук", "Габавци" и "Св. Еразмо", *Macedoniae acta archaeologia* 2 (1976) 221-234.

А. Шоње, Украсни мотив на поду базилике Св. Еразма код Охрида у Македонији, *Жива Антика* 31/1-2, Скопје 1981.

Ц. Грозданова, Ппортрети на светитељи од Македонија од 9. до 18. век, Скопје 1983.

Zusammenfassung

Radomir Popović

Der Heilige Erasmo von Ohrid

Der Heilige Erasmo, Bischof von Antiochien, ist einer der ältesten Frühchristlichen Heiligen dessen Kult sehr lebendig in Ohrid ist (Stadt am gleichbenannten See, in der Antike: Lichnidos), und wird am 2/15. Juni gefeiert. Er hat in der genannten Stadt und Umgebung das Christentum verbreitet, und mit Ohrid sind viele Wunder verbunden die er vollbracht hat. Im mediterraneanischen Teil Europas (Süditalien und Spanien) ehrt man den Heiligen Erasmo als Schutzpatron von werdenden Müttern und Seefahrten.

Archäologen haben in Ohrid eine ihm geweihte Basilika aus dem 5. Jahrhundert entdeckt mit einem schönen Baptisterium für die Taufe Erwachsener, wie auch einen Ort im Altarraum, wo wahrscheinlich ein Teil seiner heiligen Reliquien bewahrt wurde.

Der Autor bringt eine Uebersetzung der Vita des Heiligen Erasmo aus dem griechischen ins Serbische wie auch eine ausgelesene Bibliographie über diese Problematik.